

KRITISKE ANALYSER

Af Henrik Herløv Lund, økonom – cand.scient. adm.

www.henrikherloevlund.dk

herloevlund@mail.dk

Notat ¹ udarbejdet. 9. oktober 2015, revideret 14. – 15.10.15

DAGPENGEKOMMISSIONEN: Endnu en lappeløsning på dagpengereformen.

Manchet: Det er i sig selv godt, at dagpengekommissionen vil gøre genoptjening lettere, men det løser langt fra problemet med de massive årlige udfald af dagpengesystemet, som for 75- 80 procents vedkommende vil fortsætte. Hertil kommer, at finansieringen er asocial. Dels sendes regningen til nyuddannede, som i forvejen slås med den højeste arbejdsløshed. Og dels foreslås finansieringen at ske i form af 8 karensdage svarende til 3 % forringelse af ydelsesniveauet, som især vil ramme de langtidsledige.

Dagpengekommissionen foreslår lettere genoptjening.

Med få uger tilbage før dagpengekommissionen skal afgive sin endelige redegørelse er kommissionens hovedforslag blevet lækket: Man er i kommissionen enige om, at genoptjeningen skal lattes, hvorved dagpengeperioden kan forlænges med et tredje år.

Ledige får fremover en beskæftigelseskonto, hvor de kan ”indsætte” mindre jobs. På den måde kan arbejdsløse ved mindre jobs forlænge dagpengeperioden. Konkret giver 6 måneders arbejde en forlængelse på ét år. Dermed kan dagpengeperioden strækkes til maksimalt tre år fremover, hvis politikerne følger anbefalingerne. ²

Og har den arbejdsløse ubrugte måneder på sin beskæftigelseskonto, så kan de gøre det nemmere og hurtigere at genindtræde i dagpengesystemet. For eksempel giver otte måneder med mindre jobs ét

¹) Dette notat er en videreførelse og udbygning af notat fra maj 2015 om ”Thornings dagpengeudmelding”
<http://www.henrikherloevlund.dk/artikler/Valg2015-SogVsoekonomiskepolitik.pdf>

²) Jf. Struck, Rikke og Eytan Steinitz: Her er dagpengekommissionens anbefaling. TV2 06.10.15:
<http://nyhederne.tv2.dk/finans/2015-10-06-her-er-dagpenge-kommissionens-anbefaling>

ekstra års dagpenge og to måneder i ”banken” til at optjene ny dagpengeret, hvis man efter de 3 års dagpenge er røget ud og skal optjene dagpengeret igen.

Så langt så godt. Det er i sig selv en forbedring, at genoptjeningen lettes og der gennem en kombination af mindre, forefaldende jobs åbnes mulighed for en forlængelse af den nuværende 2 årige dagpengeperiode med et ekstra tredje år.

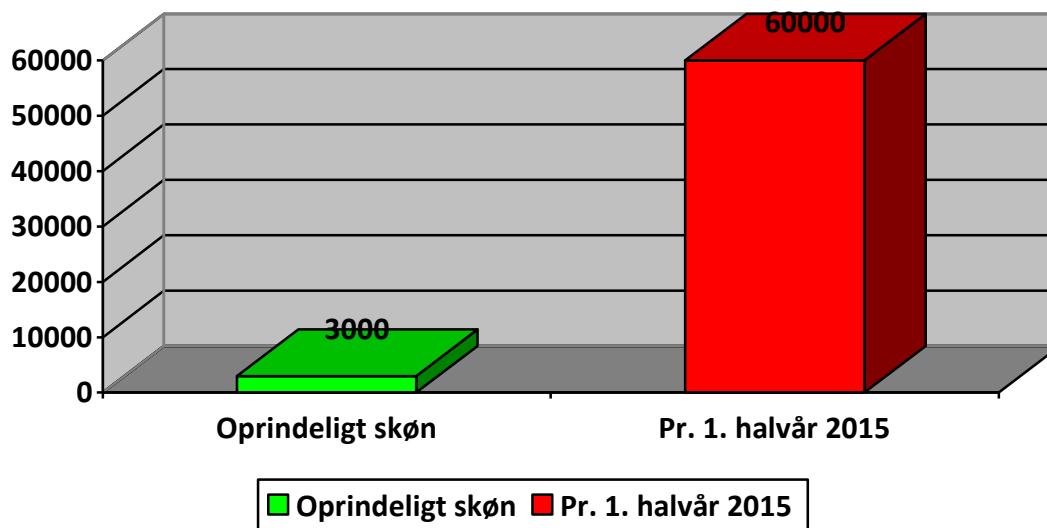
Masseudfaldet fra dagpengesystemet løses ikke.

MEN: Lempelsen af genoptjeningskravet løser på ingen måde hovedproblemet med dagpengereformen, som er de massive udfald af dagpengesystemet, som har reformen har ført til.

Oprindeligt beregnede den af VK – regeringen nedsatte såkaldte ”Arbejdsmarkedskommission som bekendt at højst mellem 2 og 4.000 ledige ville miste dagpengeretten, fordi de øvrige ramte hurtigt ville finde job.³ Men Arbejdsmarkedskommissionens – og VK - regeringens – udbudsøkonomiske tænkning viste sig uden forbindelse til virkelighedens danske økonomi, der efter finanskrisens udbrud tværtimod har været præget af omfattende tab af arbejdspladser og jobmangel.

Derfor er udfaldet af dagpengesystemet i stedet pr. 1 halvår 2015 nu oppe på over 60.000 personer.

Figur: Forventet og faktisk udfald af dagpengesystemet.⁴

³) Jf. Arbejdsmarkedskommissionen: Velfærd kræver arbejde. August 2009, kap. 3, s. 99

⁴) Jf. AK- Samvirke: Oven anførte notat.

Kun omkring en tredjedel af de med mistet dagpengeregulering er kommet i arbejde. Godt 12 % modtager hverken ydelse eller lønindkomst⁵

Tabel: Antal og andel personer med opbrugt dagpengeregulering i perioden jan. 2013 – juni 2016, fordelt på efterfølgende arbejdsmarkedsstatus.⁶

	2013		2014		Januar - Juni 2015		Januar 2013 - Juni 2016	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
I alt	33.588	100,0	17.189	100,0	8.713	100,0	50.480	100,0
Lønmodtager	11.323	33,7	8.131	47,6	2.293	26,3	19.747	39,1
Arbejdsmarkedsydelse	392	1,2	4.071	23,7	3.658	42,0	8.119	16,1
Kontanthjælp/Uddannelseshjælp	7.387	22,0	1.147	6,7	72	0,8	8.606	17,1
Sygedagpenge	1.123	3,3	1.138	6,6	468	5,3	2.749	5,4
Bærelse	162	0,5	214	1,2	58	0,7	434	0,9
Seniorjob	2.349	7,0	88	0,5	4	0,0	2.441	4,8
SU	1.189	3,5	548	3,2	88	1,0	1.825	3,6
Jobrotation	144	0,4	149	0,9	53	0,6	346	0,7
Effektive mm.	2.211	6,6	588	3,4	148	1,7	2.923	5,8
Folkepension	826	2,5	289	1,7	144	1,7	1.259	2,5
Dagpenge/genoptjent dagpengeregulering	1.858	5,5	672	3,9	528	6,1	3.058	6,1
Udvalgt	528	1,6	184	1,0	27	0,3	719	1,4
Hverken ydelse eller lønindkomst	4.076	12,1	2.012	11,7	1.158	13,3	7.244	14,3

Års.: Lønmodtagere er opgjort som personer med udbetaling af lønindkomst (j. el. indkomst) i den valgte periode og ingen samtidig offentlig forsørgelse i samme periode.

Kilde: Samfundet på baggrund af data til Jobindsættelse

Alene i 2015 har til og med juli måned 9.000 mistet deres dagpengeregulering = godt 1300 pr. måned i gennemsnit. Hertil kommer, at yderligere 3.800 i samme periode har mistet retten til den midlertidige arbejdsmarkedsydelse = godt 550 pr. måned i gennemsnit. Årligt vil således udfaldet af dagpengesystemet udgøre mellem godt 16.000 og 22.000 (inkl. mistet arbejdsmarkedsydelse).

Heroverfor vil en mere fleksibel genoptjening forhindre, at omtrent 4.000 heraf falder ud af dagpengesystemet. Altså rundt regnet mellem 20 og 25 %.

Det er selvfølgelig bedre end ingenting, men dagpengekommissionens forslag løser således på ingen måde problemet med det løbende masseudfald af dagpengesystemet, som dagpengereformen har skabt.

Dagpengekommissionens forslag følger sig således til den række af lappeløsninger, som har været forsøgt siden dagpengereformen – lappeløsninger, som har været affødt af et politisk flertals

⁵) Jf. Beskæftigelsesministeriet: Svar til beskæftigelsesudvalget 2014 – 15 (2. samling) Endeligt svar på spørgsmål 52.

<http://www.ft.dk/samling/20142/almdel/beu/spm/52/svar/1265379/1549624.pdf>

⁶) Kilde: Beskæftigelsesministeriet: Svar til beskæftigelsesudvalget 2014 – 15 (2. samling) Endeligt svar på spørgsmål 52.

<http://www.ft.dk/samling/20142/almdel/beu/spm/52/svar/1265379/1549624.pdf>

manglende vilje til at ændre grundlæggende på dagpengereformens hovedelement: Halveringen af dagpengeperioden fra 4 til 2 midt i en arbejdsløshedstid.

Lappeløsningerne har allerede været mange: Blandt andet flere akutpakker og en midlertidig arbejdsmarkedsydelse samt senest en ny kontantydelse.⁷

Men problemet er og bliver selve dagpengereformen og løsningen af dens katastrofale forringelse af det sociale sikkerhedsnet for ledige kommer først, hvis der ændres på halveringen af dagpengeperioden.

Asocial finansiering på nyuddannedes bekostning

Hertil kommer, at der også er store problemer med finansieringen af Dagpengekommissionens forslag.

Det var som bekendt den tidligere SRSF regerings mandat til kommissionen, at dagpengesystemet samlet ikke måtte koste mere – dvs. at evt. forbedringer skal modsvares af besparelser andre steder i dagpengesystemet. Ifølge en tidligere ”lækket” teknisk analyserapport vil en halvering af genoptjeningskravet til 6 måneder koste statskassen 1,1 mia. kr. i årligt provenu.⁸

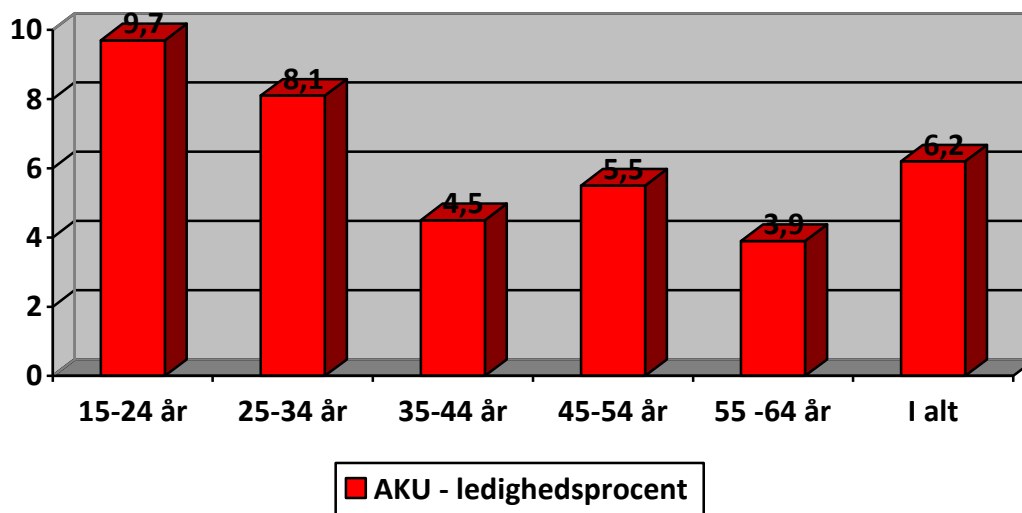
For at finansiere lempelsen af genoptjeningen er der i kommissionen opnået enighed om en lavere dagpengesats til nyuddannede – såkaldte dimittender. De vil fremover få 78 procent af den højeste dagpengesats mod i dag 82 procent af satsen. I kroner og øre svarer det til, at en nyuddannet går fra 678 kroner dagligt til 645 kroner. Altså 33 kroner mindre hver dag.

Man kan selvfølgelig hertil anføre, at det er en begrænset reduktion, men det er på den anden side en forringelse oveni, at nyuddannede i forvejen slås med de højeste ledighedsprocenter af alle aldersgrupper.

⁷) Jf. Winther, Bent: Dagpengereformen, der døde. Berlingske 14.11.2014

⁸) Jf. Dagpengekommissionen: Teknisk analyserapport om dagpengemodellen, side 76

Figur: AKU – ledighedsprocent 2. kv. 2015, fordelt på aldersgrupper. ⁹

Hertil kommer, at en forringelse af dimittendsatsen også vil lægge pres på lønningerne for unge på arbejdsmarkedet og dermed med til at bane vej for den såkaldte ”indslusningsløn”, som Venstreregeringen og arbejdsgiverne gerne indført på et betydeligt lavere niveau end mindstelønnen.

Karensdage – også asocialt.

OG: Herudover spiller flertallet i kommissionen ud med et forslag om indførelse af karensdage. To hvert kvartal – og altså op til otte dage årligt uden dagpenge. Den arbejdsløse kan undgå karensdagene ved løbende at finde småjob svarende til et par uger hvert kvartal.

Her er dog ikke fuld enighed: Fagbevægelsens folk i kommissionen, det er LO-formand Harald Børsting og FTF-formand Bente Sorgenfrey, er ikke klar til at gå så langt. De vil i en mindretalsudtalelse kun gå med til tre karensdage årligt. Det efterlader ifølge kommissionens beregninger en regning på 600 mio. kr. årligt til politikerne på Christiansborg.¹⁰

9) Kilde: Danmarks Statistik: Statistikbanken. <http://www.statistikbanken.dk/AKU120>

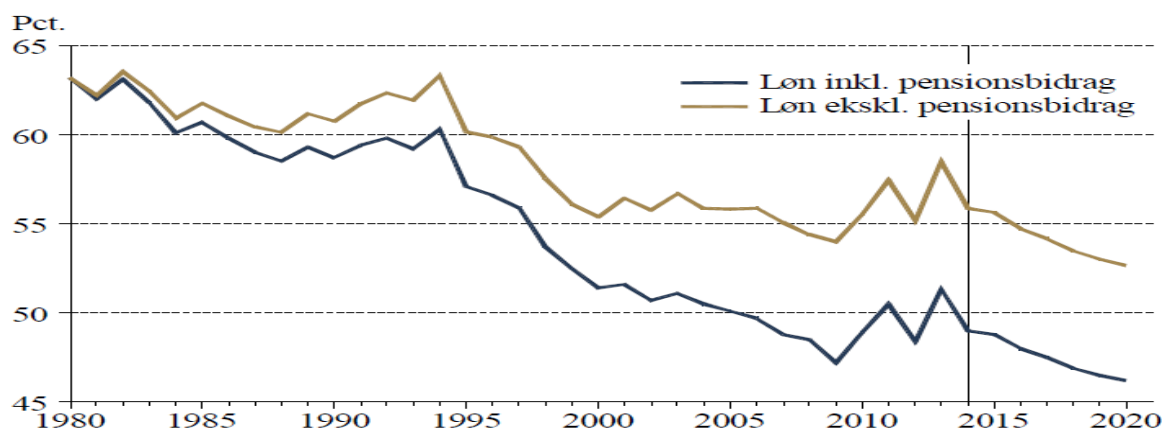
¹⁰) Jf. Bækgaard, Anders og Frederik Buhl Kristensen: Partier står foran dagpengemareridt. Politiken 08.10.15 <http://politiken.dk/indland/politik/ECE2875621/partier-staar-vooran-dagpenge-mareridt/>

Figur: Dagpengekommissionens forslag.

Også denne finansiering er socialt skæv. 8 karensdage svarer til omkring 6.000 mere pr. arbejdsløs om året, hvilket svarer til en reduktion af dagpengeydelse med 3 %.¹¹

Det er altså ensbetydende med en generel nedsættelse af dagpengeydelsen, der i forvejen gennem de seneste 3½ årtier er blevet udhulet af den utilstrækkelige satsregulering.

Figur: Dagpengenes kompensationsgrad.¹²

Anm.: Kompensationsgraden er beregnet som det gennemsnitlige dagpenge beløb pr. år pr. fuldtidsdagpengeledig i forhold til den gennemsnitlige årsløn i industrien efter arbejdsmarkedsbidrag for en heltidsansat, inkl. pension. Pensionsbidraget er beregnet ud fra lønstatistikken.

Kilde: Danmarks Statistik, *Statistikbanken*, ADAM's databank.

¹¹) Jf. Carlsen, Jesper Thobo: Mette F. gav sig først – Løkke følger efter. Politiken 09.10.15

¹²) Kilde. Det Økonomiske Råd: Dansk økonomi efterår 2014, s. 182
http://www.dors.dk/files/media/rapporter/2014/e14/e14_kapitel_2.pdf

Og ganske vist rammer karensdage i princippet alle ledige, men forslaget vil selvsagt ramme de langtidsledige mest med de i forvejen største indkomsttab pga. ledigheden, hvilket også må betegnes som socialt skævt.

Genoptjening efter indkomst – også social slagside.

Endelig har dagpengekommissionen besluttet – altså her med LO's og FTF's tilslutning – at dagpenge fremover optjenes efter indkomst og ikke som hidtil efter timer. Det indebærer efter alle solemærker at dømme, at genoptjeningskravet omformuleres fra et antal uger til en indkomst af vis størrelse. Men lønnen er jo ikke ens. Det betyder formentlig igen, at lavtlønnede og deltidsansatte i fremtiden skal arbejde længere og dermed indbetale mere, før de bliver dagpengeberettigede.¹³

Hertil kommer, at kommissionen som en besparelse angiveligt skulle arbejde med et minimumskrav til den månedlige indkomst på 17.700 kr. svarende til mindstelønnen i industrien. Er man herunder, mister man muligheden for at optjene dagpenge. Beregninger fra dagpengekommissionen angiver, at det vil medføre tab af dagpengetilskud for mellem 1500 og 6.000 personer.¹⁴ Men nu har man jo før på dagpengeområde set beregninger, hvor effekten af nye regler blev groft undervurderet.

Under alle omstændigheder er der også her tale om et indgreb, der vender den tunge ende nedad, idet i forvejen lavtlønnede lønmodtagere ovenheri helt vil miste retten til at optjene dagpenge.

S og fagbevægelsen på vej mod accept af dagpengereformens kerne.

Dagpengereformen blev som bekendt indgået i 2010 af VK – regeringen, DF, LA og DF – på forslag fra DF. S har lige siden henholdt sig til, at man stemte imod reformen, men har uanset at være i regering 2011 til 2015 ikke gjort noget for grundlæggende at ændre den igen, men har nøjedes med at lappe den ene gang efter den anden.

Man har givet de Radikale skylden for den manglende ændring af selve reformen, men spørgsmålet er, om ikke S-ledelsens passivitet overfor at ændre grundlæggende i dagpengereformen skyldtes, at reformen egentlig passede godt ind i den borgerlige, stramme, udbudsøkonomiske politik, som S slog ind på efter regeringsdannelsen i 2011.

Nu er S ikke længere i regering og Thorning er skiftet ud med Mette Frederiksen som leder, men tilslutningen fra S-ledelsen til dagpengereformen synes ikke bare uforandret, men på vej til at blive

13) Jf. Arbejderen: Lavtlønnede kan miste retten til dagpenge, 15.10.15

14) Jf. Juel, Frederik M. Sværere at få dagpenge. Berlingske.

åben politik. På anden måde kan det ikke forstås, at Mette Frederiksen ligefrem har givet Løkke en slags vetoret, idet hun ikke vil bruge flertal udenom regeringen til noget der koster penge.¹⁵

Det er det samme som, at der ikke bliver tale om andet end småændringer i dagpengereformen uanset om S er med til at finde nogle hundrede millioner ekstra til finansiering af dagpengekommissionens forslag. S – ledelsen er på vej ud af sit flyverskjul og ind i en aftale, hvor man for nogle mindre forbedringer accepterer den grundlæggende og afgørende forringelse i reformen: Halveringen af dagpengeperioden.

For fagbevægelsens vedkommende har perioden siden dagpengereformens indgåelse været præget af en kamp, især fra baglandet, imod reformen og dens katastrofale sociale konsekvenser. Også fordi det er åbenlyst for enhver, at den dybere hensigt med reformen er at presse lønningerne gennem et øget pres på de arbejdsløse.

Hatten af for modstanden mod reformen, men i betragtning af, at Dagpengekommissionens forslag IKKE løser de grundlæggende problemer med reformen, er det uforståeligt, at LO og FTF nu gennem sin tilslutning til Dagpengekommissionens lappeløsninger i grunden accepterer selve reformens hovedforringelser. Og uforståeligt, at man selv accepterer forringelse af ydelsesniveauet og dermed er med til at lægge et yderligere pres på lønningerne.

¹⁵) Jf. Carlsen, Jesper Thobo: Mette F. gav sig først – Løkke følger efter. Politiken 09.10.15